

**JAKOBSTADSNEJDENS
MUSIKINSTITUT 40 ÅR**

40

JAKOBSTADSNEJDENS MUSIKINSTITUT 40 ÅR

Jakobstadsnejdens
musikinstitut
Pietarsaaren seudun
musiikkiopisto

En liten tillbakablick på Jakobstadsnejdens musikinstituts 40-åriga historia

TEXT: KAJ AHLSEVED

JAKOBSTADSNEJDENS MUSIKINSTITUT HAR i 40 år fostrat musikintresserade barn och unga från sina medlemskommuner. Sedan musikinstitutet grundades år 1974 har man gett grundutbildning till en rad framgångsrika musiker. Kärnan i verksamheten är dock inte att alla ska bli proffs, musikinstitutet utgår från den enskilda individens behov och personlighet. Målet är att fostra elever att upprätthålla en livslång positiv relation till musik och musicerande. Idag är musikinstitutet ett välmående tvåspråkigt musikinstitut med skickliga lärare och ett stabilt elevunderlag. Tillsammans med Yrkesakademien i Österbotten och Yrkehögskolan Novia bildar man det som i folkmun kallas för Musikhuset i Jakobstad. I och med att Musikhuset har flyttat in och blivit en del av det statliga Campus Allegro har ännu en nya era i musikinstitutets historia inletts. Det finns all

orsak för en liten tillbakablick på musikinstitutets 40-åriga historia.

Jakobstadsnejdens musikinstitut är en del av det finländska musikutbildningssystemet, ett system som har höjts till skyarna utomlands eftersom vårt lilla land har fått fram så många goda musiker. Men systemet har också kritiserats för att vara för målinriktat. Drivkraften för det finländska musikutbildningssystemet har i flera olika skeden av institutionalisering varit att utbilda musiker för det finländska behovet. Det första stadiet av institutionalisering ägde rum under slutet av 1800-talet då bland annat Helsingfors musikinstitut (nuvarande Sibelius-Akademien) grundades 1882 av Martin Wegelius. Wegelius, som hade studerat i bland annat Tyskland, formade utbildningen enligt tysk modell hämtad från Konservatoriet i Leipzig.

Wegelius betonade vikten av en bred utbildning och utvecklandet av civiliserade människor. Studerande i hans skola måste även läsa allmänna ämnen såsom musikhistoria, solfége och musikteori. Det andra stadiet av institutionaliseringen inleddes omkring tiden för Finlands självständighet. Då grundades flertalet konservatorier runtom i landet, men även orkestrar i bl.a. Tammerfors och Åbo. En institutionaliserad och organiserad musikkultur spreds utanför huvudstaden och ett nationellt nätverk uppstod.

DET TREDJE STADIET AV INSTITUTIONALISERING skedde under 1960-talet då musikfestivaler började organiseras. Den första grunden till ett nätverk av musikskolor lades i och med att den första lagen om statlig finansiering av musikinstitut utforma-

des. Eftersom frivillig, av staten understödd musikutbildning redan då anordnades av arbetarinstitut och folkhögskolor beslöt musikinstitutet att fokusera på så kallad målorienterad undervisning. Målorienterade studier redan från tidig ålder, särskilt inom området för klassisk musik, sågs som det bästa sättet att utbilda framtidens musiker och kom att utvecklas till det finländska musikutbildningssystemets mål – ja rentav dess filosofi. Behovet av kvalitativ undervisning underströks vid slutet av 1960-talet och var ett av de starkaste argumenten för att få statsunderstöd för den utanför grundskolan ordnade musikutbildningen för barn och unga. Traditionen med "mästare och lärling" och enskild undervisning gjorde att musikskolorna skiljde sig metodiskt från de andra institutionernas musikutbildningar.

I musikkretsarna ansåg man att staden borde få ett musikinstitut.

Jakobstad hänger inte med

I Jakobstad grundades Jakobstads Orkester redan år 1960 men staden hakade inte på den första vågen av "musikinstitutionaliseringen" i 1960-talets Finland. Jakobstads tidning skrev 30.9.1973 att "Intresserade elever finns när vi får ett institut". Både Vasa och Gamlakarleby hade vid den tiden egna institut. Jakobstad hade haft möjlighet att gå med i institutet i Gamlakarleby när det grundades år 1966 men tog av ekonomiska skäl inte chansen. På grund av detta var möjligheterna att lära sig spela och sjunga ganska små i 1970-talets Jakobstad.

Visserligen hade arbetarinstitutet musik och rätt många olika valbara ämnen på programmet, men man måste vara 16 år för att kunna studera där. Ett begåvat barn måste få börja med musik mycket tidigare, skrev JT om Jakobstads begränsade tillgång till musikundervisning. Ville man ha musiklektioner och var under 16 år var privatlektioner för många den enda utvägen. Det fanns flera

privatlärare i Jakobstad. En av dem var pianopedagog Greta Karlsson som undervisade dagligen, en halvtimme per person, ibland ända upp till tio elever per dag.

– Nog finns det intresserade barn och ungdomar, berättar Greta Karlsson. Undervisningen bygger på praktik och teori, spelar man ett stycke och möter nya noter förklaras de.

Greta Karlsson påpekade att det fanns fler hugade elever än hon kunde ta sig an. Detta trots att det var rätt lätt att hitta pianolärare eftersom bland annat kantorerna kunde ta emot elever.

– Speciellt tråkig är situationen för stråkinstrumenten, tillägger Greta Karlsson och hoppas att något snart blir gjort åt saken.

Yrkesskollärare Gustav Segerstam, som enligt samma artikel undervisade i musik i nästan alla skolor i Jakobstad, sparar inte på kritiken:

– Jakobstad är ett av de sämsta ställena i Svenskfinland för en person som är intresserad av musik. Visserligen kan man gå hos privatlärare eller i arbetarinstitut men en ordentlig välorganiserad institution saknas helt. Både Gamlakarleby och Vasa har musikinstitut och till och med små orter som Solf har det. Varför inte Jakobstad, undrar Segerstam.

Musiklärare Carey Lillkung instämmer i det Segerstam säger:

– Det behövs någon som organiserar, och vad som än ordnas bör detta bygga på skolundervisningen. Men svårigheterna ligger i att få kompetenta lärare, berättar Lillkung, och påpekar att det finns tre lediganslagna tjänster på svenskt håll i Jakobstad och ingen av dem har ännu fått en kompetent person.

– Personer som fått utbildning i musik vill inte komma till en liten stad och undervisa en klass dels för att lönen är låg dels för att alla i en klass ändå inte är intresserade. Så länge det inte finns en speciell institution kommer ingen, anser Lillkung.

Vidare berättade Jakobstads Tidning att rätt många nog var intresserade av arbetarinstitutets musikprogram. Där kunde man välja mellan en gitarrkurs en kurs för blåsinstrument, pianospel, att sjunga i manskör eller damkör, vissång eller vis- och schlagerkör. Det finns också en blandad ungdomskör och en kör för oldboys. Arbetarinstitutets rektor Bo Winberg berättar att anslutningen till musiken är stor men tillägger att det är tråkigt att barn inte kan gå där.

Merkonom Knut Gripenberg, ordförande i stadens musiknämnd, konstaterar enligt JT att när Gamlakarleby musikinstitut grundades hade staden tillfälle att gå med. Men efter många om och men beslöt man att inte göra det eftersom institutets dåvarande eko-

nomiska planer inte verkade vara tillräckligt trovärdiga. Det var alltså ekonomin det hängde på. Enligt Gripenberg måste man se realistiskt på saken. Men inom den närmaste framtiden skulle stadsorkesterns och musikkårens dirigent avgå med pension och i och med det måste, enligt Gripenberg, vissa omställningar ske. I samband med det skall nya lärare skaffas och då skall frågan om musikinstitut behandlas.

– Vårt slutgiltiga mål är ett musikinstitut, avslutar Gripenberg.

På väg mot ett musikinstitut

I samband med en intervju i Jakobstads Tidning 1.12.1973 inför sin avskedskonsert 2.12.1973 säger kapellmästare Ronald Michaelsén att "ett starkt musikinstitut med flera yrkesmusiker som lärare är ett säkert sätt att få och hålla en bra orkester i en stad, en trakt. Ett musikinstitut som man inte satsar på tillräckligt ger bara ännu större dominans för piano och kanske ett litet flankstöd åt stråkksektorn." Efter avskedskonserten i december övertog Rainer Holmgård 1974–75 dirigentpinnen för den då 13 år gamla Jakobstads Orkester. Orkestern hade växt till en 40-mannaorkester. I och med att Holmgård tog över dirigentuppdraget tycks det äntligen ha blivit fart på musikinstitutplanerna.

I mitten av december visste nämligen tidningen Keskipohjanmaa att på uppdrag av musiknämnden höll man på att planera ett musikinstitut i Jakobstad. Stadsstyrelsen hade godkänt förslaget och utnämnt en planeringskommitté bestående av kantor Rainer Holmgård, kulturnämndens ordförande Knut Gripenberg, stadsstyrelsemedlemmen Rut Eriksson, lärare Eero Hangassalo och chefredaktör Ole Jakobsson. På blott några månader tog musikinstitutplanerna ordentliga kliv framåt och när kommittén var

Studera vid musikinstitutet

Intagna elever vid Jakobstads musikinstitut hösten '74:

Violin: Aarni Tuire, Bondestam Carl-Olof, Berts Alf-Rainer, Helantie Roul, Lillkung Sören, Olkkonen Ulla, Olkkonen Leena, Peltokangas Outi, Valkonen Liisa Kaarina.

Klarinett: Hirvi Eija Liisa, Myrskog Stefan, Vinberg Dan.

Saxofon: Lund Jan Christian, Rönnbacka Greger.

Piano: Hagberg Rose-May, Hirvi Riitta Lena, Lund Jan Christian, Lönnqvist Dan, Nybacka Kristina, Nyholm Eivor, Nyholm Maria, Storbacka Anders, Tamminen Jaana, Wahlman Anna-Maria, Österholm Ann-Helen.

Musikens teori: Bondestam Carl-Olof, Engman Torbjörn, Helantie Roul, Lönngren Markku, Ronnola Ari

Me
ma

ALL
Mirja
tak ö
olika
missi
liten

Ja, d
bil med
2 000 m
tre barr
silien el
nansiers
gram på
år bort
underhå
år i Th
falla otr
ler den
av omk

Den 25.9.1974 tillkännagav det nya musikinstitutet sina första studerande i Jakobstads Tidning.

klar med sin utredning ansåg man att ett institut bör starta redan till hösten 1974.

I slutet av maj gav stadsfullmäktige sin välsignelse till musikinstitutetsplanerna och en mångårig dröm gick i uppfyllelse. Ett regionalt musikinstitut skulle betjäna nejdens kommuner redan från hösten.

FREDAG 6.9.1974 FÖRKUNNAR Jakobstad Tidning: "Musikinstitutet startar – maximalt åttio elever". Undervisningen startar i september och tidningen konstaterar att skolstaden Jakobstad nu går in i en alldeles ny era: "en betydelsefull breddning av stadens och landskommunernas musikliv, vilket i sin tur kommer att ge den stora allmänheten den vederkvickelse som sången och musiken utlöser och befäster ännu långt efter att tonerna förklingat."

Den glädjande nyheten om Jakobstads regionala musikinstitutets öppnande meddelades 5.9.1974 vid en pressinformation i Stadsbiblioteket, som tillsviare var musikinstitutets högberg. Rainer Holmgård och Knut Gripenberg agerade informatörer för den glädjande nyheten. Frågan om att i Jakobstad grunda ett musikinstitut har varit aktuell redan i fyra år, påpekade Gripenberg. Dock hade man inte nått några praktiska resultat ända tills förra hösten då Holmgård åtog sig uppdraget att leda stadsorkestern.

En kommitté med Holmgård i spetsen hade arbetat sedan våren. Institutets preliminära verksamhetsplan godkändes av stadsfullmäktige som även beviljade ett anslag om 25200 mk för driftskostnader under höstterminen och 10000 mk för inventarier. Med andra ord ansvarade staden för finansieringen tills utgången av 1974. Musikinstitutet hade utlovats statligt stöd från 1975.

Tillfälliga kansliutrymmen fanns i Stadsbiblioteket och som undervisningslokaler fick institutet ett klassrum och andra utrymmen i Nordmans skola. Man utlovades också källarutrymmen i Rådmans skola vid behov. Rainer Holmgård skulle fungera som tf. rektor fram till årsskiftet då tjänsten skulle ledigslås. Vidare hoppades man kunna få en kanslist på deltid. Timlärare fick man bl.a. från stadsorkestern och från Vasa.

För att kunna antas måste eleverna gå igenom ett prov men det så pass höga maximala elevantalet vid starten, 80, ansågs kunna trygga de flesta sökandes inträde.

Gripenberg nämnde också det betänkande om musikundervisningen, med indelning i lokala och regionala musikinstitut, som uppgjorts av en statskommitté. Holmgård understryker den positivitet med vilken Jakobstads musikinstitut bemötts i alla instanser: fullmäktige, skolstyrelsen, landskapsförbun-

1974 För hugade meddelas också undervisning i musikens teori, musikens historia och tonträffning.

det etc. Att det bär sig att studera vid musikinstitutet, säger Holmgård, framgår bl.a. att man i ett kommittébetänkande anser att för inträde till Sibelius-Akademien förutsätts förstudier vid ett musikinstitut. Förut har det räckt med intyg över privatlektioner.

– Institutet är inte planlagt som enbart ett pianomusikinstitut utan istället är programmet upplagt på en mycket bred bas för flertalet instrument med bara några elever i varje grupp. Det gäller för aspiranterna att bara våga på! uppmanade Holmgård.

Holmgård nämner som ämnesgrupper piano, sång, violin, altviolin, cello, basso (kontrabas), flöjt, oboe, trumpet, horn, basun, klarinett och fagott. För hugade meddelas också undervisning i musikens teori, musikens historia och tonträffning. Eleverna kunde välja mellan en halv eller en hel timmes lektion per vecka. Avgiften för höstterminen skulle vara 40 respektive 80 mk.

Musikinstitutet inleder sin verksamhet

Den 25.9.1974 tillkännagav det nya musikinstitutet sina "intagna studerande" i Jakobstads Tidning. 62 nya studerande antogs till instrumenten violin, klarinett, saxofon, piano, sång, trumpet, tvärflöjt, kontrabas, cello samt musikens teori, historia och ton-

träffning. Bland de antagna studerandena fanns bl.a. Sören Lillkung (violin), Dan Lönnqvist (piano) och Jan Anders Fagerhed (trumpet).

Den 30.9.1974 invigdes Jakobstads musikinstitut med optimism och framåtanda i Rådmans skola. Institutet hade en fast grund att stå på i och med att det redan då hade intagits i det nät av regionala musikinstitut som byggts upp. Musiknämndens ordförande Knut Gripenberg glädde sig i sitt hälsningsanförande åt att man nu kan inleda verksamheten endast 10 månader efter att planeringen sattes igång.

Vidare konstaterade Gripenberg att "Institutet skall vara en påbyggnad av den redan befintliga musikundervisningen och kunna förmedla den högsta lokala undervisningen i musik. Glädjande är också att institutet tagits emot väl också på den omkringliggande landsbygden. Institutet är en skola för hela nejden".

I sitt öppningsanförande lyfte stadsdirektör Hans Finne fram att "En liten ort jagar alltid aktiviteter för att tillgodose innevånarnas önskemål och göra staden attraktiv för andra. Det är inte alltid man lyckas så bra som i detta fall. Tillfredsställelsen är nu desto större."

Vidare ansåg stadsdirektören att de samlade kulturaktiviteterna i Jakobstad är numera en maktfaktor att räkna med. Han riktade också ett tack till "stadens ombud i Helsingfors", riksdagsman Bror Lillqvist. Utan hans hjälp med kontakterna till myndigheterna skulle inte institutet i dag ha kunnat invigas. – Det är svårt att starta en aktivitet, sade Finne vidare, men det är också svårt att hålla den kvar när den första entusiasmen går över. Musikinstitutet kommer att medföra framtida utgifter för staden och det är nödvändigt att det får de nödvändiga anslagen, sa Finne och förklarade institutet öppnat.

Rainer Holmgård och Knut Gripenberg meddelade den goda nyheten.

30.9.1974 Invigning av Jakobstads musikinstitut.

Musikinstitutets rektor Rainer Holmgård presenterade institutets höstverksamhet. Man inledde med 62 elever och tretton timlärare i Nordmans skola. Eleverna skulle till en början få en halv timme undervisning i veckan. De tretton timlärarna var: Lea Valkonen, Lars Hjerpe, violin, Toivo Virtanen, cello, Peter Grans, kontrabas, Rainer Nylund, klarinett, Aidan Akineri, saxofon, Gustaf Segerstam, trumpet, Heimer Bergsten, flöjt, Gretel Beijar, Paul Forsgård, sång, Greta Karlsson, Tor Lindén, piano och Cele Suleiman, horn. Rektor Holmgård undervisade i piano.

VERKSAMHETEN VAR LÅNGT UPPBYGGT KRING orkesterspel och på detta sätt undvek man att bli ett s.k. "pianoinstitut". Holmgård verkade som rektor fram till januari 1975 då

han tillfälligt efterträddes av kantor Paul Forsgård. Rainer Holmgård berättar att den första tiden på musikinstitutet präglades av en nybyggaranda och verksamheten var långt en fortsättning på Jakobstads Orkesters verksamhet. Ur Jakobstads Orkesters historik kan man utläsa att Rainer även införde lite nytänkande i repertoaren. Om det vittnar en konsert med Jakobstads Orkester och popgruppen Zotch den 24.11.1974.

Paul Forsgård fortsatte som rektor fram till juli 1975 då Keijo Uokkola tillträdde som ny rektor för det tvåspråkiga musikinstitutet. Nu hyrde man upp utrymmen i Svenska Gården och en viss centralisering skedde. Verksamheten blev under Uokkolas ledning också mera strukturerad och sakta men säkert bör-

jade man jobba för att få upp statsandelarnas andel av finansieringen. Keijo Uokkola verkade som rektor för musikinstitutet ända fram till år 1992.

I januari 1975 fick Jakobstadsnejdens musikinstitut sitt reglemente fastställt och en ordinarie direktion. Jakobstads stadsfullmäktige godkände, med en viss tvekan pga. språkliga brister i texten, institutets reglemente och valde stadens direktionsmedlemmar. Knut Gripenberg valdes till ordförande, Eero Tiihonen till viceordförande. Övriga medlemmar var Eero Ahlgren samt Märta-Lisa Westman som redan här år 1975 inledde sitt idoga arbete för musikutbildningen i Jakobstad. De landskommuner som hör till institutets verksamhetsområde skulle utse två ordinarie medlemmar och två suppleanter. Även Olli Saramo behöver lyftas fram. Han jobbade hårt för musikinstitutet när verksamheten skulle etableras.

Äntligen egna utrymmen

Hösten 1977 flyttar musikinstitutet in i sina första egna utrymmen på Choraesusgatan 23, i det f.d. resandehemmet som staden renoverade upp och hyrde ut åt Musikinstitutet. Klarinettläraren Bernhard Nylund minns att man rustade upp utrymmena så pass att man några år senare kunde ta emot besök av självaste undervisningsministern. Jakobstadsnejdens musikinstitut hade nu säkrat sin position i Jakobstads skolvärld. Elevantalet hade växt till över 200 och man hade 16 lärare som undervisade i 15 olika ämnen. I sitt avslutningstal våren 1978 konstaterar rektor Uokkola att:

"Musikstudier innebär kontinuerligt övande, fördjupande och koncentration och består till stor del av fingerövningar, etyder och skalor. Men utan denna gråa vardagssida av studierna uppnås ingen

större skicklighet. En bra lärare är bare en människa med fel och brister, som inte kan åstadkomma en musiker av någon som inte från dag till dag, vecka till och år till år jobbar hårt med sitt instrument. Om jag var fakir skulle jag kunna säga: "Simsala-bim, nu kan alla spela" och det skulle bli trångt vid flygeln. Till all lycka har vi lärare ändå en trollformel, som öppnar dörren till musikens hemligheter. Den har gått från generation till generation som lärarnas speciella hemlighet, men då jag vet att det bland oss här kan finnas en blivande Heimo Haitto, Arto Noras eller Ralf Gothoni skall jag yppa det magiska ordet för att knoppande talanger ska ges möjlighet att spricka ut i full blom – ÖVNING är ordet."

Några som uppenbarligen hade övat flitigt läsåret 1977-78 var bl.a. Dan Lönnqvist, Torvald Lund, Johan Sundqvist och Krister Aho som alla tilldelades stipendium á 50 mk. År 1979 hade bl.a. Christine Julin (inskriven 1975) övat flitigt och erhöll stipendium 100 mk från Nykarleby Rotary och spelade Hummels *Rondo Favori* på piano vid avslutningskonserten 17.5.1979. (Lärare: Greta Karlsson). Även Patrick Wingren (inskriven 1978) var på god väg och spelade vid en konsert dagen före avslutningskonserten *Höyhensaarilla* ur Aarons legendariska pianoskola (Lärare: Pjotr Gebala). Vid samma konsert uppträdde även flöjtisten Patrik Vidjeskog med en menuett av Beethoven (Lärare: Heimer Bergsten).

I början av 1980-talet är det inte bara statsandelarna och elevantalet som växer. Musikinstitutet börjar bära frukt och en ny generation av musiker växer sakta men säkert fram. Vid samma tid som Esa Fagerholm spelade *Allegro Vivace* ur Rimskij-Korsakovs basunkonsert 15.3.1981 vid Handelsläroverket (lärare: Raine Koivisto) gick Sören Lillkung och Torvald Lund på vuxenavdelningen, medan Birthe och Tove Wingren gick på

musikskolvadningen. 1983-1984 har musikinstitutet ca 350 elever och nästan 10000 undervisningstimmar på årsbasis. Även musiklekskolan har inlett sin verksamhet och har ca 100 barn. Som timplärare i violin och konsertmästare för Jakobstads Orkester figurerade en viss Kaija Saarikettu och bland de nya eleverna kan nämnas t.ex. Anna-Maria Helsing (inskriven 1983) och Marcus Wargh (inskriven 1984).

På väg mot ett konservatorium

Ur Keijo Uokkolas rektorstal vid avslutningskonserten i maj 1983:

”Läsåret inleddes vid Choraesusgatan på hösten och flyttade till Alholmsgatan efter att staden köpt utrymmen där. Utrymmena är inte speciellt goda men efter en viss renovering räknar man med att kunna börja det 10:e läsåret i nöjaktiga utrymmen. Tankar om ett nybyggt kulturcentrum för musikinstitutet, biblioteket och de båda arbetarinstituterna har diskuterats i fullmäktige. Snabba beslut och handlingskraft skulle ”påverka den statliga förvaltningen positivt till Jakobstads möjlighet att erhålla ett svenskspråkigt konservatorium”. 1.3.1983 fick man glädjebeskedet att man får ha musikinstitutets avdelningen permanent vilket betyder att musikskolans namn byts till musikinstitut och att statsandelarna stiger till 35-45%.”

I Finland fanns då 80 musikinstitutt och av vilka 38 hade rätt till lagstadgad statsandel. Av dessa är 7 st. konservatorier, 21 st. musikinstitut och 10 st. musikskolor. Av dessa var Jakobstads musikinstitut det klart yngsta musikinstitutet som erhöll statsandel.

UTRYMMENA PÅ ALHOLMSGATAN RENOVERADES under sommaren 1983 och personalen var nöjd med ljudisoleringen och de snygga

och ändamålsenliga utrymmena. Dock konstaterar Uokkola att de framtida kulturhusplanerna borde innefatta nybygge eftersom det är mera kostnadseffektivt att bygga nytt än att renovera utrymmen då 90 % är specialutrymmen.

Kulturminister Gustav Björkstrand tillsatte hösten 1983 en arbetsgrupp för att utreda bildandet av ett konservatorium. Arbetsgruppen gav sitt utlåtande i februari 1984. I utlåtandet sades att i Österbotten bör grundas ett konservatorium och att den lämpligaste placeringssorten är Jakobstad. Som medtävlare till Jakobstad var Vasa stad, som, enligt Jakobstads Tidning, grundligt lämnade på andra plats. Redan samma månad beslöt kulturministern att ett svenskspråkigt konservatorium grundas i Jakobstad fr.o.m. 1.8.1985.

Att det blev Österbotten framom Nyland och Jakobstad framom Vasa orsakade bittra och beska kommentarer i tidningar runtom i Svenskfinland. I Jakobstad däremot såg man med tillförsikt på framtiden. Det framgångsrika tvåspråkiga musikinstitutet och Jakobstads Orkester hade varit bidragande orsaker till Svenska konservatoriets placering i Jakobstad. Stadens storslagna kulturambitioner med drömmarna om det gemensamma kulturhuset där konservatoriet skulle få en framträdande plats fick dock vänta ännu nästan 25 år.

Trots att insändarspalterna för några år framöver skulle fyllas till bredden hade undervisningen sin gilla gång. Våren 1984, samtidigt som det stormade på kultursidorna, fortsatte unga och äldre förmågor att växa fram. En åttaårig Christopher Öhman konstaterar i JT 24.2.1984 att ”han inte alls var nervös, bara litet” då han uppträdde på samma konsert som aningen mera rutinerade elever som t.ex. Denice Sjöbacka, Petri Judin, Caj Nordström, Gerd Strömberg och Marika Ehrström. Jakobstads Orkester, som fortsatt-

Uutis-Jaakko var på plats när Patrik Vidjeskog tog emot stipendium ur stadsdirektörens hand.

ningsvis administrerades av musikinstitutet gästades av pianisten Matti Raekallio i mars samt uppförde *Matteuspassionen* vid påsk en månad senare. Rektorn för musikinstitutet klagar över brist på svenskspråkiga lärare men konstaterar att man tack vare det goda samarbetet med Jakobstads Orkester och Jakobstads musikkår kan locka till sig timlärare för instrument som inte spelas av så många elever. De mest populära instrumenten 1984 är piano, violin, gitarr och flöjt.

Det 10-åriga musikinstitutet firar jubileum 10.11.1984

Musikinstitutet hade på 10 år växt från 67 elever till 340. Även antalet lärare hade mångdubbplats från 13 till 32. I och med att Jakobstad hade fått Konservatoriet såg man ljus på framtiden. Festtalet i samband med jubileumskonserten hölls av chefredaktör

Ole Jakobsson och han underströk Jakobstads roll som musikstad och konstaterade att det sedan 1946 också har byggts 580 000 gitarrer och 7000 orglar i Jakobstad. Musikinstitutet fick ta emot Anders Chydenius-medaljen som erkänsla för det man hittills hade åstadkommit i Jakobstad med omnejd.

Före detta eleven Patrik Vidjeskog hade för konserten komponerat *Festvertyr op. 12* som fick sitt uruppförande av Jakobstads orkester under ledning av Keijo Uokkola. Patrik fick även ta emot ett stipendium ur stadsdirektör Nicke Anderssons hand. Solister med Jakobstads orkester var den åttaårige violinisten Herman Höglund samt ett antal lite äldre dåvarande och tidigare musikinstitutselever; pianisten Thomas Lönnqvist, pianisten Johan Sundqvist, klarinettisten Krister Aho och dragbasunisten Björn Friberg. *”Utbudet av musik är nu så väldigt att vi kan ha svårt att uppfatta tystnader och kan*

knappt höra tonen i melodierna och harmonin i ackorden”, fortsatte Ole Jakobsson i sitt festtal.

Svenska Konservatoriet, med rektor Sven-Olof Ray, inleder sin verksamhet hösten 1985 med 13 studerande i Lindskogskas huset invid torget. Musikinstitutet blir kvar i Skata ända tills hösten 1992 då man efter en stundtals mycket hätsk debatt och hot om splittring på språkliga grunder fusioneras med konservatoriet. En splittring av musikinstitutet på språkliga grunder hade antagligen hotat hela stadens framtid som musikstad. Alf Snellman konstaterar flera gånger på ledarplats i JT att Jakobstad inte har råd med ett musikgräl. När musikinstitutet år 1992 tar ”avsked” från sin tidigare administrativa form för att fusioneras med konservatoriet och flytta till Storgatan pryder två unga framgångsrika musiker de två lokaltidningarnas konsertreportage. Christoffer Sundqvist pryder Jan Kronholms reportage i Jakobstads Tidning medan Anneli Suojokis dito i Pietarsaaren Sanomat har Björn Nyman på bild. *”Todella nautittavaa oli klarinettipoikien Björn Nymänin ja Christoffer Sunqvistin esitykset Petri Judinin hyvällä pianosäestyksellä. Nyanssointi oli erinomaista, juoksutukset ja trillit teknisesti moitteettomia eikä hengitystekniikkaakaan tehnyt tenää”* skriver Suojoki. Bernhard Nylunds klarinettadepter skulle komma att gå långt och delade sensationellt på segern i Crusell-klarinetttävlingen i Nystad år 2002.

1990-talet: förändringarnas och reformernas tid

När höstterminen 1992 inleddes var Konservatoriet i Jakobstad/Pietarsaaren konservatorio en musikinstitution med både yrkes- och grundläggande musikutbildning. Konservatoriet hade också tagit bort ordet ”svenska” ur sitt namn. Yrkesutbildningen,

som hade kring 40 studerande, var svenskspråkig medan grundutbildningen var tvåspråkig. Sven-Olof Ray fungerade som rektor medan Kai Nummelin axlade rollen som biträdande rektor. Upprätthållare var staden Jakobstad som också var konservatoriets hemkommun. Samarbetskommuner inom grundutbildningen var - och är ännu i denna dag - Pedersöre, Larsmo och Nykarleby. I samma våg kommunaliserades också Jakobstads Orkester.

År 1977 skrevs en förordning (486/77), i vilken musikutbildningssystemet indelades i tre nivåer: musikskola, musikinstitut och konservatorium. Den lagstiftningen reviderades i slutet av 1980-talet. Innehållet i den grundläggande musikutbildningen, men även dess mål, utsattes vid den tiden för kritik. Mera frihet krävdes eftersom repertoaren, examina (1/3, 2/3, 3/3...) och de obligatoriska teorilektionerna samt även studieplanen som helhet kritiserades för att vara för snäv, strikt och lämplig för endast en liten minoritet. En bredare bas av musikstilar förespråkades, dvs. även pop- och jazzmusik skulle representeras, samt lektioner i improvisation och musikteknologi. Under 1990-talet var det alltså dags för en mera grundläggande reform av de strama och detaljerade strukturerna som härstammade från slutet av 1960-talet.

FÖRÄNDRINGEN INNEBAR ATT musikleäroinrättningarna fick större frihet och bestämmanderätt. Musikinstitutslagen (516/95) sammanföll med andra stora reformer inom det finländska utbildningssystemet, som till exempel yrkeshögskolereformen. De nya lagarna gav musikinstituterna mera bestämmanderätt över innehållet i sina läroplaner, givetvis inom ramarna för det som stipuleras av utbildningsstyrelsen. Det nuvarande målet med utbildningen stipuleras i *Lagen om grundläggande konstundervisning* (633/98) enligt vilken utbildningens mål skall vara

att utveckla elevens förmåga att uttrycka sig själv samt att skapa en solid grund för framtida yrkesstudier i musik. Även musikens sociala och psykologiska funktioner har kommit att tillskrivas större erkännande. Det är idag en stor utmaning för musikinstituterna att skapa en balans mellan dessa olika synsätt.

Yrkeshögskolereformen ledde till att musikutbildningen i Jakobstad igen skulle komma att splittras upp i nya enheter. Från år 1996 övergick en del av konservatoriet i Jakobstad i *Svenska Yrkeshögskolan* och det fanns nu möjlighet att studera musik på **tre** olika nivåer i Jakobstad. Konservatoriet blev dock kvar med utbildning på institutnivå samt grundutbildning (musikinstitutet). Konservatoriets yrkesutbildning på institutnivå övergick kring år 2000 i *Svenska yrkesinstitutets* regi medan Jakobstadsnejdens musikinstitut efter en tid av administrativ förvirring återuppstod år 1998. Musikinstitutet hade sedan 1992 har verkat under Konservatoriet i Jakobstad. Det var hård åtgång på rektorer under denna tid och i musikinstitutets verksamhetsberättelse för år 1998-1999 skriver de tillförordnade rektorerna Esa Fagerholm (1.8.1998 – 31.1.1999) och Patrick Wingren (1.2.1999 – 31.7.1999) så här:

”Fastän läsåret präglades av förvaltningsmässig förvirring sköttes själva undervisningen med den äran. Detta kan tillskrivas lärarna och kanslipersonalen, som orkade arbeta under mentalt sett svåra förhållanden. [...] Förnyandet av inträdesproven var en annan viktig förändring. De sökande bekantade sig först med olika instrument via en slags orientering, och valde sina instrument först efter att de besökt samtliga kontroller. Erfarenheterna var mycket positiva. Musikinstitutet och hela musikhuset står på tröskeln till en ny tid, och vi ska hoppas att det nya årtusendet också skall föra med sig en efterlängtat renässans för

musiklivet i Jakobstad. En behärskad renässans om man så får önska sig.”

Vid dessa tider hade tanken om ett gemensamt Musikhus börjat gro och när den Lillkungskas-eran inleddes på rektorsposten vid musikinstitutet fick Musikhus-visionen ännu mera näring. Hösten 1999 var det däremot innehållet som Sören Lillkung fick ta tag i då musikinstitutets läroplaner skulle revideras. Rytmmusiken var på framfart trots de oändamålsenliga och ibland mycket fuktiga källarutrymmena. Vid konservatoriets grundutbildning (musikinstitutet) hade det sedan en tid funnits en pop-jazz inriktning, t.ex. år 1992 sökte 22 elever till inriktningen av vilka 20 antogs. Lärare var då bl.a. Ulf ”Möffa” Fagerholm (elgitar/bas), Stefan Valsberg (slagverk) och Pjotr Gebala (pop/jazz-ensemblar). Men det skulle dröja till slutet av 1990-talet och en bit in på 2000-talet innan de första tjänsterna inrättades inom rytmmusik på musikinstitutet.

Inriktningen med dedikerade yrkesstudier inom rytmmusik startade hösten 1998 då Patrick Wingren återvände från musikstudier i New York och blev ny linjeledare för rytmmusikutbildningen (även på musikinstitutet) efter Valsberg. Läsåret 1998-1999 inledde de första studerande sin yrkesutbildning inom rytmmusik, en treårig utbildning på andra stadiet som utmynnade i en grundexamen i musik. Detta skedde i Konservatoriets regi men så småningom övergick verksamheten helt i Svenska yrkesinstitutet och Konservatoriet upphörde att existera. I folkmun lever, tyvärr, till viss del det något förvirrande namnet kvar ännu.

PÅ YRKESHÖGSKOLENIVÅ ERBJÖDS utbildning inom rytmmusik för första gången i Jakobstad år 2000. Rytmmusikutbildningen innebar både en vändpunkt och nystart främst för yrkesutbildningarna i Jakobstad.

”Vi får släpa fyra pianon till yrkesskolan men kan bjuda på ett verk som ger åtta pianister chansen att uppträda samtidigt.”

- TF. REKTOR LUNDELL PÅ 30-ÅRSFESTLIGHETERNA

Samarbetet intensifierades och Jakobstads roll som knutpunkt för den finlandssvenska musikutbildningen stärktes bl.a. genom all-finlandssvenska diskussioner och intensiv marknadsföring. I det här avseende har musikinstitutet en mycket unik verksamhetsmiljö som på många sätt skiljer sig från de övriga musikinstituterna i landet. Musikinstitutet är tvåspråkigt men man kommer inte ifrån det faktum att man tack vare närheten till yrkesutbildningarna har en stark finlandssvensk men även internationell prägel. Jakobstadsnejdens musikinstitut, Svenska yrkesinstitutet och Svenska Yrkeshögskolan har sedan millennieskiftet levt i både administrativ och pedagogisk symbios trots yrkesutbildningarna numera går under namnet Yrkesakademien i Österbotten och Yrkeshögskolan Novia.

30-åringen

Läsåret 2004-2005 firade musikinstitutet 30-årsjubileum i Yrkesskolan Optima. Tf. rektor Anna Maria Lundell vikarierade för Sören Lillkung som hade börjat axla ett mera omfattande ansvar som konstnärlig ledare för hela Musikhuset. Det trettioåriga musikinstitutet firades stort med bl.a. ett uruppförande

av tidigare musikinstituteleven, nuvarande läraren Petri Judins pianostycke *Trollspegeln/Taikapeili* för åtta pianister, fyra elever och fyra lärare. – *Vi får släpa fyra pianon till yrkesskolan men kan bjuda på ett verk som ger åtta pianister chansen att uppträda samtidigt*, berättade tf. rektor Lundell. Sagt och gjort, den tjänstvilliga Musikhus-intendenten ”roadade” tre pianon till Optima som komplement till den flygel som redan fanns där. Lyckligtvis spelades stycket två gånger.

År 2004 var folkmusikens år vid musikinstitutet vilket även det syntes i konsertprogrammet med festtal och musik av Niklas Nyqvist respektive Mikael Fröjdö. Även lärarna bjöd på sig själva och spelade *Åotråolit råoulit* under ledning av pianisten och folkmusikern Christine Julin-Häggman.

Festens höjdpunkt och avslutning var en hyllning till årets andra jubilar dvs. Runeberg. En kör och orkester av forna och nuvarande elever uppförde *Källan* i arrangemang av Patrick Wingren. Beata Biernikiewicz dirigerade festorkestern medan Svetlana Koytcheva fungerade som pianist.

Det trettioåriga musikinstitutet var en mångsidig musikinstitution med bl.a. olika strå-

korkestrar, blåsorkestrar, folkmusikgrupper, gitarrgrupper och band på schemat. De mera etablerande ensemblerna kompletterades hösten 2003 med drumline tack vare samarbete med Svenska yrkeshögskolan och dess lärare Patrick Lax. Musikinstitutets egen drumline-grupp gick under namnet *Freshmen*.

Tack vare det stabila elevunderlaget och en god ekonomisk hushållning kunde man också satsa på att utveckla verksamheten bl.a. genom att delta i olika större projekt. Musikhuset och närheten till yrkesutbildningen bidrog till en stimulerande miljö med många projektmöjligheter. Musikinstitutet deltog 2005-2006 i ett EU-projekt tillsammans med tre utländska skolor från Piteå, Tjeckien och Sardinien. En lärare och några elever besökte hösten år 2005 Tjeckien medan alla medverkande skolor gjorde en visit till Jakobstad i februari 2006. När Comenius-projektet avslutades i Piteå maj 2006, representerades musikinstitutet av blåsorkestern.

I junimånad gjorde personalen från Musikhuset en oförglömlig resa till Sardinien tillsammans med Fratelli Cantante di Jakobstad, vilka vanligtvis går under namnet Jakobstads Sångarbröder.

Eric Sundqvist var en av Freshmens trumslagare.

Musikinstitutet firade 30 år med en konsert för hela familjen i Yrkesskolan Optima.

En liten ort jagar alltid aktiviteter för att tillgodose innevånarnas önskemål och göra staden attraktiv för andra. Det är inte alltid man lyckas så bra som i detta fall. Tillfredställelsen är nu desto större”.

- STADSDIREKTÖR FINNE, 1974

Drömmen om ett gemensamt Campus

För dem som har verkat inom musikutbildningarna i Jakobstad har Musikhuset som begrepp varit en administrativ abstrakt konstruktion och summan av de människor och utbildningar som verkar och interagerar inom de tre utbildningsnivåerna. Musikhusbegreppet har givetvis även innefattat Jakobstads Orkester/Jakobstads Sinfonietta som under senare år igen har knutits allt närmare utbildningarna.

I takt med att det interna samarbetet intensifierades på 2000-talet började även drömmar om nya utrymmen och en konsertsal så småningom ta mera konkreta former. Den s.k. "Esso-tomten" invid Musikhuset hade länge varit föremål för spekulationer men musikutbildningarna och allra minst Jakobstadsnejdens musikinstitut skulle, trots att staden Jakobstad alltid har varit välvilligt inställd till musiken, inte ensamma ha kunnat samla de ekonomiska krafterna som krävts för ett nybygge. Trots att Musikhusets utrymmes- och konsertsalsbehov delvis har agerat startskott för projektet var det företags- och högskolepolitik på hög nivå som slutligen gjorde Campus Allegro möjligt. De flytthot som duggat tätt över yrkesutbildningen skulle givetvis inte ha rubbat musikinstitutets verksamhet fysiskt, men hade yrkesutbildningen ryckts bort innan grävskoporna hade kommit i marken skulle pedagogiska och administrativa synergier ha gått förlorade och påverkat även musikinstitutets verksamhet negativt.

När Stiftelsen för Åbo Akademi klev in som huvudman för Campusbygget föll de sista bitarna på plats. Hösten 2008 kom planeringen av campuset i gång med full kraft. Nu om någonsin inleddes en ny era i skolstaden Jakobstad.

Efter tf. rektor Anna Maria Lundells tragiska bortgång tog Christine Julin-Häggman över som tf. rektor våren 2006. Rektorskapet fortsatte över läsåret 2006-2007 och övergick i ett biträdande rektorskap när Sören Lillkung återgick till sin rektorstjänst hösten 2007. Lillkung avslutade sin nästan 10-åriga era vid musikinstitutet den sista januari 2009. Julin-Häggman tog över som tf. rektor inför den väldigt arbetskrävande våren 2009 men valde att återgå till sin lärartjänst efter läsårets slut. Bo-Anders Sandström valdes till ny tf. rektor och har sedan augusti 2009 fungerat som tf. rektor för musikinstitutet. I verksamhetsberättelsen för läsåret 2008-2009 riktar Sandström ett stort tack till både Sören och Christine för deras "gedigna insatser".

Bygget av Campus Allegro kom igång 2009 och på hösten inledde musikinstitutet sin verksamhet i exil. Hela Musikhusets administration hade sitt huvudsäte i Rosenlunds prästgård. Totalt skedde undervisningen på fem olika ställen runtom i staden. Trots utmaningarna med tillfälliga och oändamålsenliga utrymmen konstaterar tf. rektor "Bona" Sandström vid läsårets avslutningskonsert våren 2010 att "musikinstitutets uppdrag att väcka kärlek till musiken och ge möjligheten åt våra barn och ungdomar att lära sig spela instrument och sjunga har vi inte tummat på trots ändrade yttre förhållanden".

Flytten "tillbaka" till de nya utrymmena i februari 2011 blev dramatisk, mitt i smällkalla vintern arrangerades flyttalko och gränsen för piano- och flygelflytt var satt till minus 10 grader. Lyckligtvis höll sig den värsta vinterkylan på avstånd. Alla kom sig till rätta så småningom, förutom rytmavdelningen som fick vänta på inflyttning ännu ett år. Som kuriositet kan nämnas att när flyttveckan inleddes fanns det ännu ingen regelrätt entré utan man var tvungen att hiva in de första lådorna genom rektorns fönster. Även brist

på aktiverade hissar skapade huvudbry för möbelleverantörerna. Musikhuset och musikinstitutets personal kan inte tackas nog för sitt tålamod samt uppvisad talkoanda. Campus Allegros tillkomsthistoria förtjänar en egen tillbakablick när den tiden är mogen.

Efter beslut i Jakobstads bildningsnämnd inledde bildkonstskolan Balatako sin verksamhet hösten 2012 som en verksamhet administrerad av musikinstitutet. I och med att andra och tredje stadiets konstutbildningar flyttades till Campus Allegro ville också staden höja sin profil som bildkonststad. Utrymmen för verksamheten hittades i Campus Allegro vägg i vägg med det nya Galleri GRO.

Ett annat beslut i bildningsnämnden 2012 var att Jakobstads Sinfonietta (tidigare Jakobstads Orkester) igen skulle införlivas med institutet efter ett 3-årigt projekt i Yrkeshögskolan Novias regi.

Novia-lärarna Mats Granfors och Marcus Söderström hivar in de första flyttlådorna vintern 2011.

Våren 2013 var allt klart. Anni Järvelä ledde ett hundratal musikinstitutelever i den danska folksången *Ulv, Räv, Hare* när Schaumansalen invigdes.

Orkesterns huvudsakliga uppgift att tjäna som utbildningsorkester för yrkesutbildningarna i Jakobstad behövde tryggas och en naturlig huvudman var staden Jakobstad. Orkesterstommen byggdes av Musikhusets lärare och verksamheten kom på det sättet närmare utbildningarna. Till orkesterns konstnärlige ledare valdes Jakobstadsbördige och internationellt renommerade klarinetisten Christoffer Sundqvist.

DEN 16 MARS 2013 INVIGDES den efterlängtrade nya konsertsalen med pompa och ståt. Den fick namnet Schaumansalen. Invigningskonserten direktsändes i radio och innehöll

många höjdpunkter. De varmaste applåderna tillföll ändå musikinstitutets festorkester. Över 100 av musikinstitutets elever framförde tillsammans den danska folksången *Ulv, Räv, Hare*. Med den nya salen hade Musikhuset äntligen fått en högklassig konsertsal.

En annan nyhet för året var ibruktagandet av en ny inspelningsstudio i nya rytmhuset. Nu fanns det också möjlighet att spela in och högklassigt dokumentera verksamheten.

Idag har musikinstitutet med Balatako medräknat totalt 643 elever och 40 lärare och verksamheten har utökats med nya

ensembler och barnkören Doradus. Utrymmena är högklassiga och musikinstitutet befinner sig mitt i stadens och händelsernas centrum, i ett pulserande Campus. De yttre förutsättningarna för 40-åringen Jakobstadsnejdens musikinstitut kunde knappast vara bättre. Campus Allegro har också visat att den nybyggaranda och entusiasm som präglade musikinstitutsstarten år 1974 absolut inte försvunnit någonstans. Den lever kvar i form av duktiga och fördomsfria pedagoger och förväntansfulla barn och unga samt möjligheten att genomföra nya och spännande projekt tillsammans i en inspirerande miljö. Ett bra exempel på detta är den

nyskrivna musikalen *Natten är ännu ung* som var musikinstitutets stora satsning 40-årsjubileet till ära.

Det finns all skäl att upprepa stadsdirektör Finnes ord från 1974: "*En liten ort jagar alltid aktiviteter för att tillgodose innevånarnas önskemål och göra staden attraktiv för andra. Det är inte alltid man lyckas så bra som i detta fall. Tillfredställelsen är nu desto större*".

KÄLLOR (I URVAL):

Musikinstitutets verksamhetsberättelser

Jakobstads Tidning

Pietarsaaren Sanomat

Uutis-Jaakko

Pietarsaari-lehti

Vasabladet

Keskipohjanmaa

Heimonen Marja, 2002. *Music education & law*. Sibelius-Akademin

BILDER:

Musikhusets bildarkiv och klippböcker

Jakobstads Tidning och Pietarsaaren Sanomats arkiv

TEXT: Kaj Ahlsved

ÖVERSÄTTNING: Ida Forsman

LAYOUT: Mikael Paananen

40

JAKOBSTADSNEJDENS MUSIKINSTITUT 40 ÅR | 2014-2015